

Anneke (Antje) Turfryer is geboren op 16 december 1926 in Den Haag. Mogelijk was ze de dochter van Marcus Turfryer en de Britse Bessie Solomon. Haar vader was sigarenmaker. Het gezin woonde op verschillende plekken in het Verenigd Koninkrijk en verhuisde op een gegeven moment naar Amsterdam Oost. Zij had 9 broers en zussen, waaronder Jack (20 december 1919, Londen) en Morris (23 november 1918 in Manchester).

Anneke komt in 1930 in Berg-stichting en gaat in 1932 naar de Openbare lagere school. Ook Morris en Jack kwamen terecht in de Berg-stichting in Laren.

De Berg-stichting is in 1909 opgericht als opvanghuis voor joodse kinderen uit noodlijdende gezinnen en voogdij kinderen. In een bosrijk gebied aan de zuidkant van het dorp Laren aan de Doodweg 4, grenzend aan de Hilversumse hei, stond

van 1911 tot 1971 het gebouwencomplex van de Berg-Stichting, een Joods Kindertehuis. Met een voetbalveld, boomgaard, groentetuin, pluimveehouderij en bijenkasten was de stichting een van de beste kindertehuizen van Nederland.

In 1929 werd begonnen met een Scoutinggroep bij de Bergstichting in Laren. De meisjes waren bij het Nederlands Padvindsters Gilde (NPG) als groep I van de afdeling Laren

geregistreerd. De jongens waren ingeschreven bij de NPV als groep 6 van de afdeling Bussum. In eerste instantie werd gestart met welpen, padvindsters en padvindsters en in mei 1936 kwamen er kabouters bij. In september 1933 werd ook een pioniersgroep opgericht. De groepen deden actief mee met activiteiten binnen het district en gingen jaarlijks op kamp. Vlak voor de oorlog waren er veertien welpen, tweeëntwintig verkenners, tien kabouters en achttien padvindsters.

Door de stichting werd De Judeër uitgegeven, het periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting. Hierin verschenen regelmatig verslagen van Scoutingkampen en werden installaties en insignes vermeld. Antje werd in 1935 geïnstalleerd als kabouter. Ook Jack en Morris waren actief bij Scouting.

De oorlog maakte een eind aan de prettige tijden in de instelling. Directeur Reitsema liet de Berg-Stichting typeren als een 'mischlingenheim', waar kinderen woonden die niet volbloed joods waren. De Berg-stichting werd enige tijd met rust gelaten. De gedwongen ontruiming van het tehuis in Laren werd in de zomer van 1942 aangekondigd. Op 5 december 1942 moest het gebouw leeg zijn, zodat er kinderen van soldatenvrouwen ondergebracht konden worden. Om te voorkomen dat de kinderen en stafleden gedeporteerd werden, huurde directeur Jan Reitsema in het geheim 3 panden van het Leger des Heils op het Rapenburg in Amsterdam en regelde hij valse verhuisvergunningen. Hij regelde verklaringen waaruit bleek dat de kinderen volgens de Neuerenberger nazi-regels niet als joods zouden worden beschouwd. De Eerste razzia van de Berg-Stichting vond plaats in februari 1943. Nadat 53 bewoners in Laren werden uitgeschreven en er in korte tijd veel bewoners werden ingeschreven op het adres op het Rapenburg, deden de Duitsers een inval. Directeur Jan Reitsema probeerde de razzia te stoppen door aan te geven dat de kinderen Mischling (niet volledig Joods) waren. Uiteindelijk werden er 14 kinderen afgevoerd en gedeporteerd. De Tweede razzia van de Berg-Stichting vond plaats op 26 mei 1943. 80 kinderen en medewerkers stonden klaar om afgevoerd te worden. Directeur Jan Reitsema weigerde mee te werken en kon SS'er Ferdinand aus der Fünten overtuigen het tehuis te sparen. Reitsema vertelde hem wederom dat de kinderen in het tehuis niet volledig Joods waren en dat er een procedure liep om dit officieel te maken met een Calmeyerstempel.

De definitieve ontruiming van de Berg-Stichting op het Rapenburg vond plaats op 2 augustus 1943. Reitsema werd gearresteerd tijdens een inval van de Sicherheitsdienst. De ongeveer 20 overgebleven bewoners van de Berg-Stichting werden overgebracht naar het gebouw van de Joodsche Invalide. Vanaf daar werden de meesten gedeporteerd. Directeur Jan Reitsema en zijn vrouw Tine doken onder in het Gooi. Tijdens de oorlog werden uiteindelijk 48 kinderen en 4 medewerkers vermoord door de nazi's. Zeker 70 kinderen en stafleden overleefden de oorlog, mede dankzij de inspanningen van directeur Jan Reitsema. Hij zorgde onder andere voor onderduikplaatsen in de Haarlemmermeer.

Antje Turfryer staat op een lijst van Centraal Registratiebureau voor Joden in Eindhoven. Als nieuwe verblijfplaats staat hier genoteerd: Nijmegen. Mogelijk dat ze hier is ondergedoken vanuit de Berg-stichting.

Tijdens de oorlog kwam Morris terecht in concentratiekamp Bergen Belsen. Hij werd bevrijd door de Russen in mei 1945 toen hij in het ziekenhuis in Zeithen lag. Ook Jack en broer Harry overleefden de oorlog. Mogelijk dat ook Jack ondergedoken gezeten heeft. De andere familieleden warden vermoord in de concentratiekampen Sobibor, Auschwitz en Bergen-Belsen.

Meer informatie

[De onderduik Joden die van elders in Nijmegen onderdoken v0200.pdf \(oorloginnijmegen.nl\)](#)

[Holocaust Survivors and Victims Database -- A. TURFRIJER \(ushmm.org\)](#)

[Holocaust Survivors and Victims Database -- Antje TURFREYER \(ushmm.org\)](#)

[Holocaust Survivors and Victims Database -- Antje TURFREYER \(ushmm.org\)](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 3, 1930-1931, no 1-4, 1930 » 1930 - Pag. 57 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 8, 1935-1936, no 1-4, 1935 » 1935 - Pag. 82 | Delpher](#)
[Berg-Stichting \(laarenberg.nl\)](#)
[monumentbergstichting.nl](#)
[Larense Berg-Stichting voor Joodse kinderen - ONH](#)
[De Berg-Stichting - Monument voor de Joodse Kinderen \(monumentbergstichting.nl\)](#)
[Herinnerings bomen Laren](#)
[Nieuw Israelietisch weekblad » 25 jul 1930 - Art. 110 | Delpher](#)
[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 9, 1936-1937, no 1-3, 1936 » 1936 - Pa. 25 | Delpher](#)
[De schalmei; officieel orgaan voor besturen en leidsters van het Nederlandsche Meisjesgilde, jrg 7, 1933-1934, no 8, 1933 » 1933-09 - Pag. 1 | Delpher](#)
[Monument voor de Berg-stichting. 48 pupillen te veel. - NIK - Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap](#)
[Bronnen over 'Berg-stichting' - Netwerk Oorlogsbronnen](#)
[Verhuizing Berg-Stichting naar Amsterdam - Netwerk Oorlogsbronnen](#)
[Eerste razzia Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)
[Tweede razzia Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)
[Ontruiming Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)